

Fugletælling på Færøerne sommeren 1981 – foreløbig rapport

DORETE BLOCH

(With an English summary: *Bird census in the Faeroe Islands, summer 1981. Preliminary report*)

INDLEDNING

Færøerne har i mange år været et yndet rejsemål for ornitologer, og dette har resulteret i en del artikler og bøger (Ferdinand 1947, Nørrevang 1950, Gibbs & Mawby 1968, Grand 1966, Joensen 1966a, b). Enkelte steder har der været grundigere undersøgelser af enkelte områder (Nørrevang 1960, Joensen 1963) eller arter (Bayes *et al.* 1964), men først i 1972 foranledigede Det færøske Lagting, at en hel gruppe fugle blev grundigt undersøgt, nemlig fuglefyldenes fugle (Dyck & Meltofte 1972, 1975; Olsen 1980a, b). Denne undersøgelse bliver stadigvæk fulgt op og har hidtil resulteret i en 5-årig fredningsperiode for Alk *Alca torda* og Lomvie *Uria aalge*.

I takt med den kraftige samfundsudvikling i de senere år på Færøerne sker der en stigende anvendelse af naturen indenfor fuglefyldene. Fuglene her har aldrig været underlagt en grundig undersøgelse, og det var derfor efterhånden påtrængende at få lavet en totalregistrering og optælling af indlandsfuglene. Det naturhistoriske Museum i Tórshavn organiserede og stod for en sådan i sommeren 1981.

Det indkomne materiale tænkes bearbejdet således, at denne artikel indeholder en beskrivelse af den anvendte metode samt en fuldstændig liste over de fugle, tællingen gav, dog uden antal men med kommentarer. En senere artikel vil indeholde den deskriptive del af resultaterne med udbredelseskort over arterne, mens en parallel artikel vil rumme den analytiske del af materialet.

MATERIALE OG METODE

Undersøgelsen kan kaldes en kvantitativ Atlas-optælling. Da landet er overkommeligt i størrelse (1400 km²), terræn og overskuelighed

(ingen skove, kun få plantager), og da det samtidigt har en relativ ringe fugletæthed, ville det være rimeligt at gøre Atlas-optællingen kvantitativ.

Undersøgellesperioden var 12. juni – 3. juli 1981.

Færøerne blev delt op i 18 distrikter (Fig. 1) med et hold á 2 mand på hvert distrikt. Dog blev selve Tórshavn udskilt som ét distrikt med én mand på (13A, se Tabel 1). Ved opdelingen i distrikter blev øerne fulgt, hvilket falder naturligt i et ørige. De tre største af øerne, Stremoy, Eysturoy, Suðuroy, blev delt i 2-4 distrikter, mens flere af de mindre øer blev slået sammen til ét, og endelig var en del øer af passende størrelse til et helt distrikt.

Alle holdene blev efter introduktion med det samme fordelt ud på deres respektive distrikter, og her blev de, til de var færdige. To af øerne, Vágar og Borðoy, var for store til ét distrikt, og de fik så hjælp fra andre hold, da disse var færdige med deres egne distrikter.

Vejret i undersøgellesperioden varierede fra vindstille, skyfrit til kuling med vindstyrke 8 SE og NE, regn og tåge, men i det store og hele var kun tre hele dage umulige at observere i. Temperaturen varierede fra 3° til 11° C.

Optællingen forløb planmæssigt og blev gennemført på den beregnede tid, ikke mindst fordi vejret trods alt var rimeligt. Der var etableret et net af lokalkontakter over hele landet, dels fugleinteresserede, som tællerne kunne spørge til råds om forekomster, dels indlogeringskontakter.

Målebordsblade i 1:20.000 over distrikterne blev udleveret sammen med fotokopier i A4 format, d.v.s. max. 6×4 km² i størrelse.

På grund af den store højdeforskel i landet (fra 0 til 882 m) og store lokale forskelle i terræn og klima, og dermed i fugletætheder, var

2 Fugletælling på Færøerne

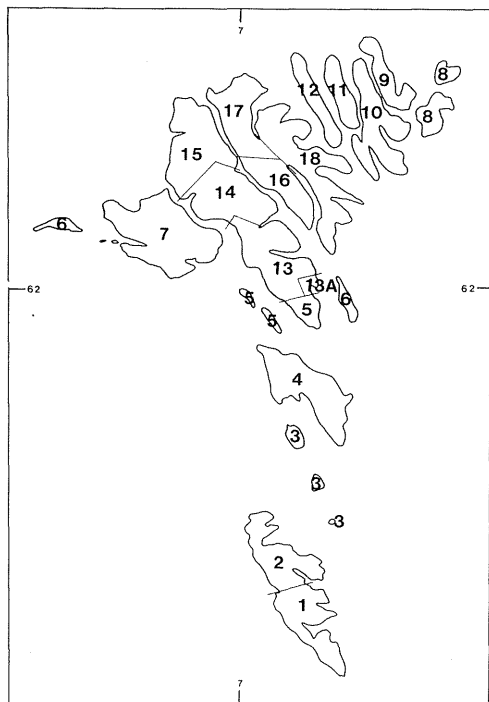

Fig. 1.
Optællingsdistrikternes
placering.
The census districts

det ikke muligt at give ensartede retningslinier for optællingen. Men det viste sig, at hvert hold hurtigt fandt frem til den nemmeste metode for deres distrikt. Da undersøgelsen desuden var kvantitativ og totaldækkende, var det ikke muligt at kopiere andre Atlas-optællinger (Dybbro 1976, Sharrock 1976), men kun at lade sig inspirere af dem.

I praksis foregik optællingen som regel således, at tællerne gik med ca. 100 m's mellemrum efter kortene, som de indtegnede ruterne på. Alle fugle blev noteret, og for ynglefuglenes vedkommende, passerede tællerne revirerne, som blev noteret på kortet med nummer eller signatur. P.g.a. manglende tid blev der sjældent fundet reder, men den klassiske Atlas terminologi (Dybbro 1976) ved adfærd, redefund etc. blev fulgt. Desuden blev der for ynglefuglenes vedkommende noteret ynglerevirets betingelser, altså om fuglen yngede enligt/i koloni samt vegetationsforhold i territoriet. Der var 12 forskellige vegetationstyper at vælge imellem med tilsvarende bogstavkode.

Tabel 1. De deltagende tællere og deres respektive distrikter, jvf. Fig. 1.

Census participants and their districts, cf. Fig. 1.

Fugletæller	Nation	Distrikt
Claus Frahm	DK	1
Arne Jensen	DK	1
Niels-Erik Franzmann	DK	2
Per Ketil	DK	2
Joachim Regnéll	S	3
Nis Rattenborg	DK	3
Tommy Dybbro	DK	4
Jens Christian Gejl	DK	4
Erik Sand	DK	5
Jørn Skeldahl	DK	5
Peter Lyngs	DK	6
Flemming Christensen	DK	6
Stig Englund	DK	7
Jesper Hansen	DK	7
Freddy Jensen	DK	8
Matti Kumulainen	SF	8
Ole Post	DK	9
Steen Søgaard	DK	9
Vagn Larsen	DK	10
Gorm Thyge Wæhrens	DK	10
Hermund Mjelstad	N	11
Christian Engelstoft	DK	11
Sten Asbirk	DK	12
Brian Zobbe	DK	12
Mats Johannesson	S	13
Pierre Nilsson	S	13
Søren Sørensen	DK	13A
Per Andell	S	14
Claes Göran Dahl	S	14
Bernhard Storstein	N	15
Peter Friis Møller	DK	15
Leif Schack-Nielsen	DK	16
Peder Jacobsen	DK	16
Mats Fahländer	S	17
Hans Ljungkvist	S	17
Arne Bruun	DK	18
Henrik Wejdling	DK	18

Endelig blev udmarkens småfugle linietakseret de steder, der var mange af dem. Til slut blev resultaterne samlet på udleverede skemaer.

TAKSIGELSE

Da projektet planlagdes, blev der lagt op til, at det skulle laves som et samarbejde mellem nordiske feltornitologer. Blandt undersøgelsens 250 ansøgere fra otte lande, blev 37 fra fire nordiske lande udtaget (Tabel 1). Jeg er alle 37 megen tak skyldig for deres flittige indsats.

Projektet blev betalt af følgende fonds: Nordisk Kulturfond, Verdensnaturfonden, Carlsbergfondet, Dansk-Færøsk Kulturfond, samt Dronningens og Prins Henriks Bryllupsfond. Desuden har Det fær-

Udsigt over Mykines, juni 1981. View of Mykines, June 1981.

øske Lagting bevilget fri indenrigs transport til tællerne, Matrikulstovan i Tórshavn har leveret alt kortmateriale med kopier, og Færøernes Kommando har ydet helikopterassistance til og fra Líla Dímun. Uden alle disse velvillige bistand og assistance havde projektet aldrig kunnet realiseres, og jeg vil gerne takke alle. En tak skal også rettes til projektets nordiske kontaktsmand og anbefaler, prof. Sven-Axel Bengtsson i Bergen, samt til dr. phil. Arne Nørrevang og Dansk Ornithologisk Forening for anbefalinger til projektet. Endelig en tak til cand. mag. Søren Sørensen for ydet assistance med alt det praktiske. Til slut føler jeg trang til at takke hele nettet af lokalkontakter rundt om på Færøerne. Uden deres hjælp havde det ikke været muligt at gennemføre denne store optælling med et så godt resultat og på så kort tid.

RESULTATER

Tabel 2 viser artslisten fra undersøgelsen. Det er altså ikke den totale artsliste for Færøerne, som vil komme i en senere publikation. Det skal understreges, at de fleste af fuglefjeldenes fugle er udeladt i denne tabel, da de ikke var med i optællingen. Der er kun få, spontane bemærkninger ved arterne, og antal er kun angivet,

hvor det foreligger uden for stort forarbejde. Der henvises til den kommende artikel, som vil blive mere detaljeret.

ENGLISH SUMMARY

Bird census in the Faeroe Islands, summer 1981. Preliminary report

During the period June 12th-July 3rd, 1981, a quantitative Atlas census was carried out over the entire archipelago by 37 Nordic field ornithologists and organised by the Føroya Náttúrugripasavn in Tórshavn. The census was restricted to the inland birds, the large seabird colonies not being part of the present project. The country was divided into 19 districts (Fig. 1), each district being censused by two men (Table 1).

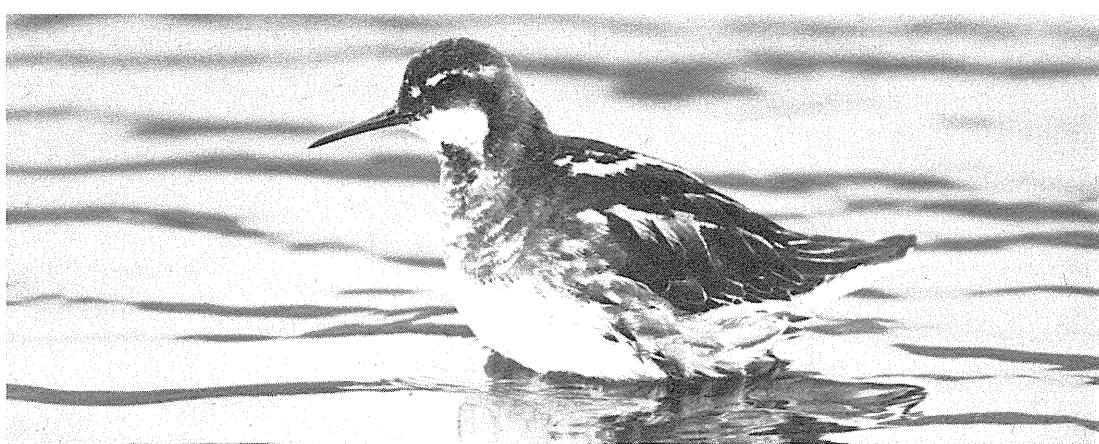
All species recorded were noted on standard forms, breeding as well as non-breeding. They are listed in Table 2, which includes about 100 species. Details on breeding territories, numbers etc. will appear in a more comprehensive paper to be published later.

4 Fugletælling på Færøerne

Tabel 2. Optællingens resultat i summarisk form. Arterne Sule, Ride, Alk, Lomvie, Lunde og Tejst er udeladt, da fuglefjeldene ikke var med i undersøgelsen. Y = ynglefugl; I = ikke-ynglende; Y? = muligvis ynglende.

Summary of the result of the census. Six species, viz. *Sula bassana*, *Rissa tridactyla*, *Alca torda*, *Uria aalge*, *Fratercula arctica* and *Cepphus grylle* are omitted, as seabird colonies were not part of the present census. Y = breeding; I = non-breeding; Y? = possible breeding.

Art	Y	I	Y?	Bemærkninger
Rødstrubet Lom <i>Gavia stellata</i>	x	x		En halv snes ynglepar
Islom <i>Gavia immer</i>		x		En halv snes oversomrende
Nordisk Lappedykker <i>Podiceps auritus</i>		x		3 enkeltindivider truffet 3 steder
Mallemuk <i>Fulmarus glacialis</i>	x			2 mørkfasede set
Alm. Skråpe <i>Puffinus puffinus</i>	x			Kolonier mange steder
Stor Stormsvalde <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	x			Ikke truffet uden for Mykines Hólmur
Lille Stormsvalde <i>Hydrobates pelagicus</i>	x			Uhyre almindelig
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	x	x	x	Flere ad. og juv. set. Ingen ynglebevis
Topskarv <i>Phalacrocorax aristotelis</i>	x			Stor fremgang; ses overalt
Fiskehejre <i>Ardea cinerea</i>		x		En halv snes set lige så mange steder
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>		x		1 ad. set
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>		x		4 set. Muligvis undslupne
Bramgås <i>Branta leucopsis</i>		x		1 ad. i blandet gåseflok. Nok undsluppen
Grågås <i>Anser anser</i>	x	x		Mange set. Ingen ynglebevis i år
Kortnæbbet Gås <i>Anser brachyrhynchus</i>		x		Enkelte i blandede flokke. Nok undslupne
Gråand <i>Anas platyrhynchos</i>	x			En pæn bestand, i fremgang
Knarand <i>Anas strepera</i>		x		2 hanner ser
Spidsand <i>Anas acuta</i>	x	x		Enkelte ynglende, enkelte oversomrende
Pibeand <i>Anas penelope</i>			x	Mulig ynglen 2 steder
Krikand <i>Anas crecca</i>	x	x	x	Ganske få par, samt oversomrende
Bjergand <i>Aythya marila</i>		x	x	Oversomrende, samt få par muligvis ynglende
Troldand <i>Aythya fuligula</i>	x	x	x	Oversomrende, samt få par
Hvinand <i>Bucephala clangula</i>		x		1 set
Havlit <i>Clangula hyemalis</i>		x		1 par set; ikke tegn på ynglen
Sortand <i>Melanitta nigra</i>		x	x	Oversomrende, samt muligvis ynglende
Ederfugl <i>Somateria mollissima</i>	x			Mange, ikke mindst på holme
Toppet Skallesluger <i>Mergus serrator</i>	x			Mest alm. andefugl efter Ederfugl og Gråand
Dværgfalk <i>Falco columbarius</i>	x	x		Stærk tilbagegang; under 10 par
Trane <i>Grus grus</i>		x		En enkelt ungfugl
Vandrikse <i>Rallus aquaticus</i>			x	Obs. af lokale folk lige før tællingen
Engsnarre <i>Crex crex</i>		x		1 hørt
Strandskade <i>Haematopus ostralegus</i>	x			Meget alm.; visse steder meget tætte bestande
Vibe <i>Vanellus vanellus</i>	x	x		Lille, fast bestand
Stor Præstekrave <i>Charadrius hiaticula</i>	x	x		En halv snes par, samt oversomrende
Hjejle <i>Pluvialis apricaria</i>	x			Meget alm.; gode bestande mange steder
Stenvender <i>Arenaria interpres</i>		x		Mange oversomrende
Dobbeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>	x			Meget alm.; svær at tælle
Stor Regnspove <i>Numenius arquata</i>	x	x		Enkelte ynglende; enkelte oversomrende
Lille Regnspove <i>Numenius phaeopus</i>	x			Meget alm.
Stor Kobbersnepe <i>Limosa limosa</i>		x		Flok på 6
Rødben <i>Tringa totanus</i>	x	x		Lille, voksende ynglebestand flere steder
Sortgrå Ryle <i>Calidris maritima</i>	x			Kraftig tilbagegang; højst en snes ynglepar
Alm. Ryle <i>Calidris alpina</i>	x			Tilbagegang; højst 20 par
Sandløber <i>Calidris alba</i>		x		Nogle oversomrende set
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>		x		1 set
Odinshane <i>Phalaropus lobatus</i>	x			Under 50 par. Forekommer mange steder
Storkjove <i>Stercorarius skua</i>	x			Omkring 250 par tilbage. Er ikke fredet
Alm. Kjove <i>Stercorarius parasiticus</i>	x			Alm., med mange kolonier
Svartbag <i>Larus marinus</i>	x			Tredie almindeligste mågeart
Sildemåge <i>Larus fuscus</i>	x			Almindeligste mågeart; meget alm.
Sølvmåge <i>Larus argentatus</i>	x			Næstalmindeligste mågeart
Hvidvinget Måge <i>Larus glaucoides</i>		x		1 set

Odinshane *Phalaropus lobatus*.

Gråmåge <i>Larus hyperboreus</i>	x	x	Flere set; 1 par med juv. muligvis hybrid
Stormmåge <i>Larus canus</i>	x		Ikke så alm. som Svartbag
Hættemåge <i>Larus ridibundus</i>	x		Sjældnere end Stormmågen
Sortterne <i>Chlidonias niger</i>	x		2-3 set
Fjordterne <i>Sterna hirundo</i>		x	1 par set; ynglen uvis
Havterne <i>Sterna paradisaea</i>	x		
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	x		Flere par 3 steder
Ringdue <i>Columba palumbus</i>	x	x	Enkelte ynglepar nogle steder
Klippe due <i>Columba livia</i>	x		Pæn bestand, i fremgang
Gøg <i>Cuculus canorus</i>	x		Rester af nylig død fugl
Mursejler <i>Apus apus</i>	x		Flere enkeltindivider set
Sanglærke <i>Alauda arvensis</i>	x		Ynglen 3 steder
Landsvale <i>Hirundo rustica</i>	x		Kun 1 ynglested i år
Bysvale <i>Delichon urbica</i>	x	x	Kun 1 ynglested i år
Pirol <i>Oriolus oriolus</i>		x	1 set og især hørt
Ravn <i>Corvus corax</i>	x		Især ved affaldspladser; nok i fremgang
Gråkrage <i>Corvus corone cornix</i>	x		Mange, især alm. ved affaldspladser
Gærdesmutte <i>Troglodytes troglodytes</i>	x		Solid, lille bestand ved bygder
Vindrossel <i>Turdus iliacus</i>	x		Pæn lille bestand, i fremgang
Ringdrossel <i>Turdus torquatus</i>	x		2 ynglepar
Solsort <i>Turdus merula</i>	x		Pæn bestand, i fremgang
Stenpikker <i>Oenanthe oenanthe</i>	x		Uhyre alm.
Rødhals <i>Erithacus rubecula</i>		x	Truffet 2 steder
Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>		x	1 set og hørt
Gulbug <i>Hippolais icterina</i>		x	1 hørt og set
Munk <i>Sylvia atricapilla</i>	x	x	Ganske få ynglepar
Havesanger <i>Sylvia borin</i>	x	x	Ganske få ynglepar
Tornsanger <i>Sylvia communis</i>		x	Mulig ynglen 2 steder
Gærdesanger <i>Sylvia curruca</i>		x	Mulig ynglen 2 steder
Løvsanger <i>Phylloscopus trochilus</i>		x	Truffet 1 sted
Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>		x	Mulig ynglen 2 steder
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	x		Yngler 3 steder
Engpiber <i>Anthus pratensis</i>	x		Langt fra så alm. som Skærpiber
Skærpiber <i>Anthus spinoletta</i>	x		Meget alm. ynglefugl
Hvid Vipstjert <i>Motacilla alba</i>	x		Tilbagegang, kun truffet 3 steder
Stor Tornskade <i>Lanius excubitor</i>		x	1 set
Rødrygget Tornskade <i>Lanius collurio</i>		x	1 set
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	x		Findes overalt; umulig at tælle
Bjergirisk <i>Carduelis flavirostris</i>		x	1 truffet
Gråsiken <i>Carduelis flammea</i>		x	1 udfarvet hun set
Bogfinke <i>Fringilla coelebs</i>	x		1 set og hørt
Kvækkerfinke <i>Fringilla montifringilla</i>		x	Truffet 2 steder
Lazulifinke <i>Passerina amoena</i>		x	1 fundet; døde efter 3 dage; skindlagt
Laplandsværling <i>Calcarius lapponicus</i>		x	1 par yngler muligvis
Snespurv <i>Plectrophenax nivalis</i>	x		Yngler med max. 10 par på 6 lokaliteter
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	x		Tilbagegang; forsvundet flere steder

Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes*.

LITTERATUR

- Bayes, J. C., M. J. Dawson, A. Holm Joensen and G. R. Potts 1964: The distribution and numbers of the Great Skua *Stercorarius skua* breeding in the Faeroes in 1961. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 58: 36-41.
- Dybbro, T. 1976: De danske ynglefugles udbredelse. – Dansk Ornithologisk Forening, København.
- Dyck, J. og H. Meltofte 1972: Lomvieoptællingen på Færøerne. – Stencileret rapport.
- Dyck, J. og H. Meltofte 1975: The Guillemot *Uria aalge* population of the Faeroes 1972. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 69: 55-64.
- Ferdinand, L. 1947: Studier af fuglelivet på Færøerne. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 41: 1-37.
- Gibbs, R. G. and P. J. Mawby 1968: Ornithological Observations in the Faeroes, 1966. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 62: 137-141.
- Grand, F. 1966: lagttagelser på Færøerne, sommeren 1962. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 60: 45-56.
- Joensen, A. H. 1963: Ynglefuglene på Skúvoy, deres udbredelse og antal. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 57: 1-19.
- Joensen, A. H. 1966a: lagttagelser på Færøerne, sommeren 1961. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 60: 44-45.
- Joensen, A. H. 1966b: Fuglene på Færøerne. – Rhodos, København.
- Nørrevang, A. 1950: Nogle ornithologiske iagttagelser fra Færøerne. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 44: 192-199.
- Nørrevang, A. 1960: Søfuglenes udvælgelse af ynglebiotop på Mykines. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 54: 9-35.
- Olsen, B. 1980a: Lomvigateljingin á Høvdanum á Skúvoy. – Rapport til Føroya Løgting 9. april 1980.
- Olsen, B. 1980b: Ringmerking av Lomviga í Føroyum. – Rapport til Føroya Løgting 9. april 1980.
- Sharrock, J. T. R. 1976: The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland. – British Trust for Ornithology.

Manuskriptet modtaget 7. juli 1981

Forfatterens adresse:
Føroya Náttúrugripasavn
Debesartrøð, 3800 Tórshavn